

Seyyid Abdülkadir Geylani

Büyük İslam âlimlerinden ve evliyanın meşhurlarındandır. Künyesi, Ebu Muhammed'dir. Muhyiddin, Gavs-ül-a'zam, Kutb-i Rabbani, Sultan-ul-evliya, Kutb-i a'zam gibi lakabları vardır.

İran'ın Geylan şehrinde 1078 (h.471) yılında doğdu. Babası Ebu Salih bin Musa Cengidost'tur. Hazret-i Hasan'ın oğlu Hasan-ı Müsenna'nın oğlu Abdullah'ın soyundandır. Annesinin ismi Fatıma, lakabı Ümm-ül-hayr olup seyyidedir. Bunun için Geylani hazretleri, hem seyyid, hem şerifdir. 1166 (h.561) yılında Bağdat'ta vefat etti. Türbesi Bağdat'tadır.

Ehl-i sünnet itikadını ve din bilgilerini her tarafa yaydı. Fıkıh ve hadis ilimlerinde müctehid idi. Önceden Şafii mezhebinde idi. Hanbeli mezhebi unutulmak üzere olduğundan, Hanbeli mezhebine geçti. Böylece, bu mezhep yayıldı.

Abdülkadir Geylani hazretleri daha doğmadan, ilerde büyük bir zat olacağına dair alametler, işaretler görülmüştü. Mübarek babasına rüyasında Peygamber efendimiz; "Ey Ebu Salih! Allahü teâlâ bu gece sana kâmil, olgun ve derecesi yüksek bir erkek evlad ihsan etti. O benim oğlum ve sevdiğimdir. Evliya arasında derecesi yüksek olacak" buyurdu.

Doğduktan sonra yüksek halleri ile dikkatleri çekti. Ramazan-ı şerifte gün boyunca süt emmez, iftar olunca emedi. Bu halini şu beyti ile anlatır: Başlangıcım şöyleydi, dillerde söylenirdi Beşikteyken oruçtum, bunu herkes bilirdi.

Doğduğu senenin Ramazan-ı şerif ayının sonunda havalar bulutlu geçmişti. Bunun için Ramazanın çıkıp çıkmadığında tereddüt edildi. Halk annesine çocuğun süt emip emmediğini sordular. Emmediğini öğrenince, Ramazanın henüz çıkmadığını anlayıp oruca devam ettiler.

Bir gün Abdülkadir Geylani hazretlerine, "Bu işe başladığınızda, bu yola adım attığınızda, temeli ne üzerine attınız? Hangi ameli esas aldınız da böyle yüksek dereceye ulaştınız?" diye sordular. Buyurdu ki: "Temeli sıdk ve doğruluk üzerine attım. Asla yalan söylemedim. Yalanı kağıda bile yazmadım ve hiç yalan düşünmedim. İçim ile dışımı bir yaptım. Bunun için işlerim hep rast gitti. Çocuk iken maksadım, niyetim, ilim öğrenmek, onunla amel etmek, öğrendiklerime göre yaşamaktı. Küçüklüğümde Arefe günü çift sürmek için tarlaya gittim bir öküzün kuyruğundan tutunup, arkasından gidiyordum. Hayvan dile geldi ve dönüp bana; "Sen bunun için yaratılmadın ve bununla emrolunmadın" dedi. Korktum, geri döndüm. Evimizin damına çıktım. Gözüme, hacılar gözüktü. Arafat'ta vakfeye durmuşlardı. Anneme gidip; "Beni Allahü teâlânın yolunda bulundur. İzin ver, Bağdat'a gidip ilim öğreneyim. Salih zatları ve evliyayı bulup ziyaret edeyim" dedim. Annem sebebini sordu, gördüklerimi anlattım. Ağladı, kalkıp babamdan miras kalan seksen altının yarısını kardeşime ayırdı. Kalanını bana verip, altınları elbisemin koltuğunun altına dikti. Gitmeme izin verip, her ne olursa olsun doğruluk üzere olmamı söyleyip, benden söz aldı. "Haydi Allah selamet versin oğlum. Allahü teâlâ için ayrıldım. Artık kıyamete kadar bir daha yüzünü göremem" dedi.

Küçük bir kabile ile Bağdat'a gitmek üzere yola çıktım. Hemedan'ı geçince, altmış atlı eşkıya çıka geldi. Kafilemizi bastılar. Kervanı soydular. İçlerinden biri benim yanıma geldi. "Ey derviş! Senin de bir şeyin var mı?" diye sordu. "Kırk altınım var" dedim. "Nerededir?" dedi. "Koltuğumun altında dikili" dedim. Alay ediyorum zannetti. Beni bırakıp gitti. Bir başkası geldi, o da sordu. Fakat, o da bırakıp gitti. İki birden reislerine gidip, bu durumu söylediler. Reisleri beni çağırttı. Bir yerde, kafileden aldıkları malları taksim ediyorlardı. Yanına gittim. "Altının var mı?" dedi. "Kırk altınım var" dedim. Elbisemin koltuk altını sökmelerini söyledi. Söküp, altınları çıkardılar. "Neden bunu söyledin?" dediler. "Annem, ne olursa olsun yalan söylemememi tembih etti. Doğruluktan ayrılmayacağıma söz verdim. Verdiğim sözde durmam lazım" dedim. Eşkıya reisi, ağlamaya başladı ve; "Bu kadar senedir ben, beni yaratıp, yetiştiren Rabbime verdiğim sözü bozuyorum" dedi. Bu pişmanlığından sonra tevbe edip, haydutluğu bıraktığını söyledi. Yanındakiler de, "İnsanları soymakta, yol kesmede sen bizim reisimiz idin, şimdi tevbe etmekte de reisimiz ol" dediler. Sonra, hepsi tevbe ettiler. Kafileden aldıkları malları sahiplerine geri verdiler. İlk defa benim vesileyle tevbe edenler, bu altmış kişidir."

Abdülkadir Geylani efendi, Bağdat'a geldi. Buradaki meşhur âlimlerden ders almak suretiyle hadis, fıkıh ve tasavvuf ilimlerinde çok iyi yetişti.

İlim tahsilini tamamlayıp yetiştikten sonra, vaaz ve ders vermeye başladı. Hocası Ebu Said Mahzumi'nin medresesinde verdiği ders ve vaazlarına gelenler medreseye sığmaz sokaklara taşardı. Bu sebeple, çevresinde bulunan evler de ilave edilmek suretiyle medrese genişletildi. Bu iş için Bağdat halkı çok yardımcı oldu. Zenginler para vererek, fakirler çalışarak yardım ettiler. Derslerine devam edenler arasında pek çok âlim yetişti.

Abdülkadir Geylani hazretleri tasavvuf bilgilerini herkesin anlayacağı şekilde sundu. Peygamber efendimizin bereketiyle sözleri gayet tatlı ve tesirli idi.

Bir gün, minberde oturmuş vaaz ediyordu. Birden süratle en son basamağa indi. Ayakta, elini elinin üstüne koyarak, mütevazı bir şekilde durdu. Bir müddet sonra minbere çıktı. Eski yerine oturdu ve vaazına devam etti. Oradakilerden birisi, ne oldu diye sual edince; "Ceddim Resulullahı gördüm. Geldi ve minber önünde durdu. Haya edip, son basamağa indim. Kalkıp, gitmeye başlayınca, bana yerime oturmamı ve insanlara vaaz etmemi emretti, dedi.

Sohbetlerinde bazen birkaç kişi coşarak kendinden geçirdi. Haftada üç gün, cuma, salı ve pazartesi gecesi halka vaaz ederdi. Vaazında, âlim ve evliyadan zatlar da bulunur, hepsi büyük bir huzur içerisinde dinlerlerdi. Kırk sene böyle devam etti. Ders ve fetva vermeye yirmi sekiz yaşında başlamış olup, bu hal altmış yaşına kadar devam etti. Huzurunda Kur'an-ı kerim tegannisiz gayet sade, tecvide riayetle okunurdu. Dört yüz âlim onun anlattıklarından notlar tutar, izdiham, kalabalık sebebiyle birbirlerinin sırtlarında yazarlardı. Sorulan suallere gayet açık ve doyurucu cevaplar verirdi.

Derin ilim sahibi idi. On üç çeşit ilimde ders verirdi.

Önce lazım olan din bilgilerini öğrenmeyi tavsiye ederdi. Cubbai ismindeki bir zat anlatır:

Evliyanın hayatından ve sözlerinden bahseden arabi Hilyet-ül-Evliya kitabını birisinden dinlemiştim. Kalbim yumuşadı ve halktan uzaklaşıp yalnız ibadetle meşgul olmak istedim. Gidip Abdülkadir Geylani'nin arkasında namaz kıldıktan sonra huzurunda oturdum. Bana bakıp; "Eğer inzivaya çekilmek istersen, önce ilim, sonra da yetişmiş ve yetiştirebilen rehber zatların, yani mürşid-i kâmillerin huzurunda edep öğren. Daha sonra inzivaya, yalnız ibadete başla. Yoksa, ibadet ederken dinde bilmediğin bir şeyi öğrenmek icap eder de, yerinden ayrılmak durumunda kalırsın" buyurdu.

Bağdat'ın ileri gelen âlimleri, herbiri bir mesele sorup imtihan etmek için huzuruna gelip oturdular. Bu esnada Abdülkadir Geylani hazretlerinin göğsünden ancak kalb gözü açık olanların görebildiği bir nur çıktı ve âlimlerin göğsünden geçip gitti. Âlimleri bir hal kaplayıp, Abdülkadir Geylani hazretlerinin ayaklarına kapandılar. Bunun üzerine onları tek tek bağrına bastı ve şimdi suallerinizi sorun buyurdu. Her biri suallerini sorup, hemen cevabını aldı. Onlara; "Size ne oldu böyle?" denildiğinde; "Huzurunda oturduğumuzda, bütün bildiklerimizi unuttuk. Bizi bağrına basınca unuttuklarımızı tekrar hatırladık. Suallerimizi sorunca, öyle cevaplar aldık ki, hayrette kaldık" dediler.

Abdülkadir Geylani hazretleri felsefe ile meşgul olmayı hoş görmezdi, ondan men ederdi. Felsefenin kaynağı akıldır. Filozof, çeşitli bilgileri düzene koyarak madde, hayat, yaratılış, dünya ruh, âlem, ölüm ve sonrası gibi konulara aklına dayanarak cevaplar bulmaya çalışır. Bunu yaparken bulduğu cevapların Allahü teâlâ tarafından gönderilen dinlere uyup uymamasına bakmaz. Bu sebeple doğru yoldan ayrılırlar. Felsefecilerin ortaya koyduğu bilgiler, gerek fen bilgilerinin değişmesi, gerekse sonra gelen filozofların öncekilerden farklı düşünmesi sebebiyle ya kısmen yahut tamamen değişir. Bu itibarla sonra gelenler önce gelenleri daima tenkit etmekle veya onların felsefelerini yıkmakla işe başlarlar. Akıl yalnız başına yol gösterici değildir. Dinin rehberliğine muhtaçtır. Yoksa sapıtır. Bunun için din büyükleri itikadın bozulabileceğini bildikleri için, felsefe ile uğraşmaktan men etmişlerdir. Nitekim İbni Sina ve Farabi gibi zatlar felsefecilerin kitapları ile çok meşgul olduklarından sapıtmışlardır.

Çok sabırlı idi. Talebelerinin suallerini kızmadan cevaplandırır, dersi geç anlayanlara sabırla anlatırdı. Ubey isminde, anlatılanları zor kavrayan bir talebe vardı. Bir gün ders sırasında İbn-üs-Semhal isminde bir zat gelmişti. Abdülkadir Geylani hazretlerinin onun dersi geç anlamasına karşı gösterdiği tahammüle hayran kaldı. O talebe dersini alıp çıktıktan sonra, gösterdiği sabra hayret ettiğini söyleyince, Abdülkadir Geylani hazretleri; "Bir hafta daha yorulacağım, ondan sonra vefat edeceğim" buyurdu. Dediği gibi bir hafta sonunda vefat etti.

Abdülkadir Geylani hazretleri heybetli idi. Az konuşur, çok sükut eder, konuştuğunda gayet cazip, açık ve net konuşurdu. Şahsı için kızmaz. Din hususunda asla taviz vermezdi. Misafirsiz gece geçirmezdi. Zayıflara yardım eder, fakirleri doyururdu. İsteyeni geri çevirmez, iki elbisesi varsa, mutlaka birini isteyene verirdi. Yanında oturanlarda; "Ondan daha kerim ve lütüfkâr kimse olamaz" kanaati hakim olurdu. Sevdiklerinden biri gurbete çıksa, ondan

haber sorar, sevgi ve alakasını muhafaza ederdi. Kendisine kötü davrananları affederdi. Kötülüklere dalmış çok kimse, hırsız ve eşkıya onun vasıtasıyla tevbe etti. Köleleri satın alıp, azat ederdi. Verdiği sözü tutar, kimseye karşı kötülük düşünmezdi. Ambarında helalden kazandığı buğday bulunurdu. Hizmetçisi, kapıda ekmek elinde durur ve halka şöyle seslenirdi: "Yemek isteyen, ekmek isteyen, yatmak isteyen kimse yok mu? Gelsin!"

Kendisine hediye gelse, yanındakilere dağıtır, bir kısmını da, kendisine ayırırdı. Hediyeye, mutlaka karşılık verirdi. Fakirlerin ve dervişlerin nafakasını satın almak için, vazifeli hizmetçilerinin, bir başka işi olsa, yahut hastalansalar, kendisi çarşıya çıkar, cediti Resulullah efendimize sallallahü aleyhi ve sellem uyarak, ev için lüzumlu şeyleri satın alırdı. Bir toplulukla yolculukta olsa ve bir yerde konaklasalar, kendi eliyle, el değirmeninde buğday öğütür, hamur yapar, ekmek pişirir, hepsine taksim ederdi. Kendini ziyarete gelenlere saygı gösterir, tevazu ederdi. Çok günler, et ve yağ yemezdi. Bir gün yedi çocuk, ellerinde yarımşar dirhem ile gelip, her biri yarım dirhemini eline koydu ve satın aldıkları şeyleri söylediler. Çarşıya gidip, istedikleri şeyleri satın alarak getirip çocuklara verdi. Gönüllerini hoş etti.

Sıkıntısı ve dileği olanlar onu vesile ederek, araya koyarak Allahü teâlâya dua ettiklerinde dileklerine kavuşurlardı.

Bir defasında; "İyi müridlerin hali malum, ya kötülerinki ne olacak?" diye sorduklarında; "İyi olanlar kendilerini bize adamışlardır. Kötülere gelince biz de kendimizi onları kurtarmak için adadık" buyurdular.

Cinler de kendisinden çekinir, itaat edip sözünü dinlerlerdi.

Duası makbul idi. Bağdat halkından biri ona gelerek; "Babamı rüyada azap içerisinde gördüm. Bana Şeyh Abdülkadir'e git, bana dua etsin. Belki Allahü teâlâ beni azaptan kurtarır" dedi. Bunun için sana geldim. Babama dua ediverin de azaptan kurtulsun" dedi. Abdülkadir Geylani hazretleri sükut buyurdu. Bir şey söylemedi. O şahıs ikinci gece babasını rüyasında yeşil bir cübbe içerisinde neşeli neşeli görünce hayret edip; "Baba, dün azap içindeydin, bugün ise neşelisin. Sebebi nedir?" diye sordu. Babası; "Şeyh Abdülkadir bana dua etti. Allahü teâlâ onun duası hürmetine beni azaptan kurtardı" dedi.

Onu gören tesiri altında kalır, mübarek biri olduğunu hisseder, kalbi katı ise, yumuşardı. Cuma günleri camiye giderken, halk onu görmek için sokakları doldururdu. Kendisi hakkında kötülük düşünene merhamet eder, onun iyiliğini isterdi. Çilesini çekmeden yüksek mertebelere ulaşamayacağını söylerdi.

Ebu'l-Hacer Hamid Hirani anlatıyor:

Bir gün Abdülkadir Geylani hazretlerinin medresesine gittim ve huzurunda oturdum. Bana; "Ey Hamid! Bir gün gelecek meliklerin, sultanların minderinde oturacaksın" buyurdu. Aradan epeyce zaman geçip, Hiran'a dönünce, Sultan Nureddin beni çağırıp yanına oturttu ve evkaf bakanı yaptı. O günden beri devamlı Abdülkadir Geylani hazretlerinin o sözünü hatırlarım.

Her zaman gizli açık kerametleri görülürdü. Abdülkadir Geylani hazretleri buyurur ki:

"Kerametler ancak bir hayır, hikmet için gösterilir. Kerametini gizlemeyen dünyaya düşkündür. Bana talebe olan yahut evladımdan ve halifelerime bağlı olup, keramet derecesine ulaşmış, maksatsız keramet izhar edenin yüzü iki dünyada kara olur."

Abdülkadir Geylani hazretlerinin insanları gafletten uyaran, kendilerine gelmesine vesile olan pek çok sözü vardır. Bunlardan bazıları şunlardır:

"İnsanlara rehberlik eden kimsede şu hasletler bulunmazsa, o rehberlik yapamaz. Kusurları örtücü ve bağışlayıcı olması, şefkatli ve yumuşak olması, doğru sözlü ve iyilik yapıcı olması, iyiliği emredip, kötülüklerden men edici olması, misafirperver ve geceleri insanlar uyurken ibadet edici olması, âlim ve cesur olması."

"Şükürün esası, nimetin sahibini bilmek, bunu kalb ile itiraf etmek ve dille söylemektir."

"Büyük âlimlere tâbi olunuz; bid'at yoluna, dinde olmayıp, sonradan çıkarılan şeylere sapmayınız. İtaat ediniz, muhalefet etmeyiniz. Sabrediniz, sızlanmayınız. Sabit kalınız, ayrılıp dağılmayınız. Bekleyiniz, ümit kesmeyiniz. Özünüzü günahattan temizleyiniz, kirletmeyiniz. Hele Rabbinizin kapısından hiç ayrılmayınız."

"Kalb dünya arzularından birine bağlı kaldığı ve geçici lezzetlerden birinin peşine takılıp gittiği müddetçe, imkanı yok, ahireti sevmiş olamaz."

"Mümin, insanlara karşı yüzünden sevinçli olduğunu gösterir. Fakat kendi mahzundur. Peygamber efendimiz; "Müminin sevinci yüzündedir. Halbuki kalbi mahzundur" buyurmaktadır. Müminin tefekkürü, düşünmesi, ağlaması çok, gülmesi azdır. Tebessümü ile kalbindeki hüznü gizler. Dışarıda geçimini temin etmekle uğraşarak görünür, kalbi Rabbinin anmakla meşguldür. Çoluk çocuğu ile uğraşarak görünür, kalbi Rabbi iledir."

"İnsanlara gösteriş için amel yapıp, sonra da bunu Allahü teâlânın kabul etmesini istemek yakışır mı? Hırsı, şımarıklığı, azgınlığı ve dünyaya düşkünlüğü bırak. Sevincini ve neşeni biraz azalt. Biraz hüzünlü ol. Peygamber efendimiz başkasının kalbini ferahlandırmak için tebessüm buyururlardı."

İlk önce yapılması lazım olan şeyler hususunda:

"Müminin, en önce farzları yapması lazımdır. Farzları bitirdikten sonra, vacip ve sünnetleri yapar. Ondandır, nafilerle meşgul olur. Farz borcu varken sünnet ile meşgul olmak, ahmaklıktır. Farz borcu olanın, sünnetleri kabul olmaz. Hazret-i Ali'nin rivayet ettiği hadis-i şerifte, Resulullah efendimiz buyuruyor ki: "Üzerinde farz borcu olan kimse, kazasını kılmadan nafile kılar, boş yere zahmet çekmiş olur. Bu kimse, kazasını ödemedikçe, Allahü teâlâ, onun nafile namazlarını kabul etmez." Mümin, bir tüccara benzer. Farzlar onun sermayesi, nafiler de kazancıdır. Sermaye kurtarılmadıkça, kazancı olamaz" buyurdu.

Kötü arkadaşlardan uzak olmayı tavsiye eder, şöyle buyururdu:

"Kötü arkadaşları terk et. Onlara sevgi duyma, salihleri sev. Yakının bile olsa, kötü arkadaştan uzak dur. Uzak bile olsa, iyi arkadaşlarla beraber ol. Kimi seversen, seninle onun arasında bir yakınlık hasıl olur. Bu bakımdan, sevgi beslediğin kimsenin kim olduğuna iyi bak.

Ey oğul! Senin düşüncen, yiyecek, içecek, giyecek ve dünya lezzetleri olmasın. Bütün bunlar, nefsin ve insan tabiatının istediği şeylerdir. Kalbin düşüncesi nerede, nefsin ve tabiatın istekleri nerede? Kalbin düşüncesi Allahü teâlâdır. Senin düşüncen, Rabbin ve Onun katında bulunan nimetler olmalıdır. Dünyadan (haram ve şüphelilerden) ne terk edersen, mutlaka bunun karşılığında ahirette ondan daha hayırlısı vardır. Ömründe sadece şu içerisinde bulunduğun günün kaldığını farz et de ahiret için hazırlık yap."

Faydasız şeyleri bırakmak hususunda:

"Ey zavallı! Sana fayda vermeyen şeyler hakkında konuşmayı bırak. Dünya ve ahirette sana fayda verecek işlerle uğraş. Boş işlerle uğraşmayı bırak. Kalbinden dünya düşüncelerini çıkar. Çünkü yakında dünyadan alınacak, ahirete götürüleceksin. Dünyada rahat ve hoş bir hayat arama. Resul-i ekrem; "Hayat, ahiret hayatıdır" buyurdu."

İyi zan sahibi olmak hakkında:

"Müslümanlar hakkında iyi zan sahibi ol. Onlar hakkında niyetini düzelt. Her türlü hayır işi yapmaya koş. Bilmediğin hususlarda ahireti düşünen âlimlere sor."

Dua hakkında:

"Allahü teâlâdan dünya ve ahiretin hayırlarını iste. Sakın; "Ben istiyorum. Fakat Allahü teâlâ vermiyor, ben de bundan sonra istemeyeceğim." deme. Duaya devam et. Eğer istediğin şey ezelde senin için takdir edilmiş ise, Allahü teâlâdan istedikten sonra, Allahü teâlâ onu sana gönderir. Eğer istediğin o rızık ezelde senin için takdir edilmemiş ise, Allahü teâlâ seni o şeye muhtaç kılmaz ve kendinden gelenlere rıza gösterme nimetini ihsan eder. Eğer Allahü teâlâ senin için fakirlik ve hastalık dilemiş ise, sen de Allahü teâlâyâ fakirlikten ve hastalıktan kurtulman için yalvarırsın. O zaman Allahü teâlâ sana razı ve memnun olacağın bir hal verir. Eğer, ezelde borçlu olmak takdir edilmişse ve sen de borçtan kurtulmak için dua edersen, Allahü teâlâ alacaklıyı sana kötü muamele etme halinden vaz geçirir. Hatta borcundan azaltma veya hepsini bağışlama haline çevirir. Eğer dünyada borçlu halden kurtarmazsa buna karşılık sana bol sevap verir."

Ahiret işlerini önce yapmak hususunda:

"Ahireti sermayen, dünyayı bu sermayenin kazancı yap. Zamanını, önce ahireti elde etmek için sarf et. Geri kalan vaktini, geçimini temin için harca. Sakın dünyanı sermaye, ahiretini onun kârı şeklinde yapma. Böyle yaparsan, dünyadan artan zamanını, ahiretin için sarf edersin. Bu zaman zarfında namazlarını kılmaya çalışırsın. Fakat çabucak kılayım diye, rükünlerine riayet etmezsin. Sonra dünya işlerinden dolayı yorulur ve bitkin düşersin. Geceleri kaza namazı kılmaya fırsat bulamazsın. Yorgunluktan ölü gibi yatar, gündüz de faydasız olursun. Nefsine, heva ve isteğine hatta şeytana tâbi olursun.

Ahiretini dünyaya karşılık satarsın. Nefsinin kölesi ve onun bineği olursun. Halbuki sen, nefesine binmek, onu yalanlayıp tekzip etmek ve selamet yoluna sokmakla emrolunmuşsun. Bunlar ahiret yolu, Rabbine taat yoludur. Sen, nefsenden gelen istekleri kabul etmekle, kendine zulmettin. İpini onun eline verdin. İsteklerinde, lezzetlerinde, hevasında ona uydun. Sonunda dünya ve ahiretin hayırlısını kaçırdın. Dünya ve ahiretini zarara soktun. Böyle olursa, Kıyamet günü din ve dünya bakımından insanların en müflisi ve en zararlısı olursun. Nefesine uymakla, dünyadan fazla bir şeye ulaşamadın. Eğer nefisini ahiret yoluna çekseydin, ahiretini esas ve sermaye kabul etseydin, dünya ve ahiretini kazanırdın. Nefsin kötülüklerinden korunur, iyilerden olurdun. Eğer dünyaya rağbet etmeyerek, kötülüklerden uzak kalarak Allahü teâlâyâ itaat edersen, Allahü teâlânın has kullarından olursun."

Yapılan nasihati kabul etmek hakkında:

"Kardeşinin sana yaptığı nasihati kabul et. Ona muhalefet etme. Çünkü o, senin kendinde göremediğin şeyleri görür. Bunun için Resul-i ekrem; "Mümin, müminin aynasıdır" buyurmuştur. Mümin, din kardeşine yapmış olduğu nasihatlerde samimidir. Onun göremediği şeyleri bildirir. Ona, iyilikler ve kötülükler arasındaki farkı gösterir. Ona, lehinde veya aleyhinde olan şeyleri anlatır."

Acele etmemek hususunda:

"Acele etme. Acele eden, ya hata yapar veya hatalı duruma yakın olur. Ağır ve temkinli hareket eden, o işte ya isabet kaydeder veya isabet etmeye yaklaşır. Acele şeytandandır. Ağır ve temkinli hareket etmek. Allahü teâlâdandır. Umumiyetle aceleye sebep, dünyalık toplama hırsıdır. Kanaat sahibi ol. Kanaat bitmeyen bir hazinedir."

Gaflet hakkında:

"Allahü teâlâdan hakkıyla haya ediniz. Gaflette olmayınız. Zamanınız, zayi olup gidiyor. Halbuki siz, yiyemeyeceğiniz şeyleri toplamak, ulaşamayacağınız şeylerin peşinde koşmak, oturamayacağınız binaları kurmakla meşgul oluyorsunuz. Bütün bunlar size, Rabbinizin huzurunda hesap vermek için duracağınızı unutturuyor. Halbuki Allahü teâlâyı anmak, ariflerin kalblerinde yerleşir. Onların kalblerini kuşatır. Onlara, Allahü teâlâyı hatırlamaya mani olan her şeyi unutturur."

Allah için yapılmayan işler hakkında:

"Senin dilin güzel ve tatlı; yüzün ise kötülüklerden kurtulmuş gibi gülüyor, ya kalbinin hali nasıl? Cemaat içinde iyi görünüyorsun, ya yalnız iken, yanında kimse yok iken nasılsın? Göründüğün gibi değilsin. Sen namaz kıldığın, oruç tuttuğun, hayır işleri yaptığın zaman, eğer bunları sırf Allahü teâlânın rızasını gözeterek yapmazsan, nifak üzere ve Allahü teâlâdan uzak olacağını bilmiyor musun? Şimdi Allah için yapmadığın bütün işlerin, bütün sözlerin, adi ve bayağı niyetlerin için tevbe et."

İnsanlara gösteriş için, onların rızalarını almak için amel yapıp, sonra da bunu Allahü teâlânın kabul etmesini istemek yakışır mı? Hırsı, şımarıklığı, azgınlığı ve dünyaya düşkünlüğü bırak. Sevincini ve neşeni biraz azalt. Biraz hüznü ol. Çünkü sen, hüznü evinde ve dünya hapishanesindesin. Resul-i ekrem daima tefekkür ederdi. Sevinçleri az, hüznüleri çoktu. Az gülerdi. Sadece

başkasının kalbini ferahlandırmak için tebessüm buyururlardı."

Allahü teâlânın sevgisinde samimiyetin nasıl belli olduğu hususunda:

"Kulun Allahü teâlâyı sevmesinde samimi olup olmadığı, başına bela ve musibet geldiği zaman ortaya çıkar. Bela ve musibet geldiğinde sabır ve sükun halini muhafaza edebiliyorsa, o gerçekten Allahü teâlâyı seviyor demektir. Musibet ve fakirlik zamanında sebat gösterebilmek bu sevgiye delil ve alamet yapıldı. Birisi Peygamber efendimize; "Ben seni seviyorum" deyince; "Fakirlik için bir elbise hazırla" buyurdu. Bir başkası gelip Peygamber efendimize; "Ben Allahü teâlâyı seviyorum" deyince; "Bela için elbise hazırla" buyurdu."

Sabır ve tahammüllerin karşılıksız kalmayacağına dair:

"Halinizden şikayette bulunmayın. Sabredin, feryat etmeyin. Doğruluk üzere devam edin. İsteyin, istemekte bıkkınlık göstermeyin. İçinde bulunduğunuz istenmeyen hallerden dolayı ümitsizliğe düşmeyin. Daima ümitli olun. Birbirinize düşman değil, kardeş olun. Birbirinize buğz etmeyin. Allahü teâlâyı, rızası için yapılan sabırlar ve tahammüller, asla karşılıksız kalmaz. Onun için bir an olsun sabrediniz, mutlaka, senelerce bu sabrın mükafatını görürsünüz. Ömrü boyunca kahraman lakabıyla meşhur olan, bu lakabı, bir anlık cesareti neticesinde kazanmıştır. Allahü teâlâ Kur'an-ı kerimde mealen; "Şüphesiz ki, Allah sabredenlerle beraberdir" buyuruyor (Bekara suresi: 153)

Hayatı fırsat bilmeye dair:

"Hayatta olduğunuz müddetçe, ömrü fırsat biliniz. Bir müddet sonra hayat kapısı kapanacak, bu dünyadan ayrılacaksınız. Gücünüz yettiği müddetçe hayırlı işler yapmayı ganimet biliniz. Tevbe kapısı açıkken ve elinizde bu imkan varken bunu fırsat biliniz. Tevbe ediniz. Dua etmeye imkanınız varken, dua ediniz. Salih kimselerle beraber olmayı fırsat biliniz."

Kabir ziyaretine dair:

"Kabirleri ziyaret ediniz. Salih kimseleri de ziyaret ediniz. Hayırlı işler yapınız. Böyle yaparsanız, her şeyiniz düzelir."

Günahlardan sakınmak hususunda:

"Mümin kimse küçük günahları da büyük görür. Peygamber efendimiz; "Mümin kimse, günahını dağ gibi görüp, kendi üzerine düşeceğinden korkar. Münafık ise, günahını burnu üzerine konan ve hemen uçan sinek gibi görür" buyurdu."

Hasedin, Allahü teâlânın gazabına sebep olacağı hususunda:

Ey mümin! Ne oluyor ki, seni, komşunu; yemede, içmede, giymede ve başka şeylerde kıskanır görüyorum. Bu nasıl iş? Bilmiyor musun ki, bu senin imanını zayıflatır. Mevlanın yanında kıymetin kalmaz. Seni, Allahü teâlânın gazabına uğratar. Peygamber efendimiz; "Allahü teâlâ, hasetçi kimse nimetimin düşmanıdır, buyurdu" diye bildirmiştir. Resul-i ekrem bir hadis-i şerifte; "Ateş odunu yiyip bitirdiği gibi, haset de iyilikleri yer" buyurdu. Sen, haset ettiğin kimseyi, hangi ve ne hususta haset ediyorsun. Onun kısmeti için mi, yoksa kendi kısmetin hususunda mı haset ediyorsun? Eğer onu, Allahü teâlânın ona kısmet olarak verdiği şeyde haset ediyorsan, ona haksızlık etmiş olursun.

Haset ettiğin kimse, Allahü teâlânın kendisi için takdir ve taksim ettiği nimetin içerisinde bulunmaktadır. Sen onu, Allahü teâlânın bu ihsanından dolayı haset etmekle, ne kadar haksızlık ve cimrilik yaptığını, ne kadar akılsızlık ettiğini biliyor musun? Eğer onu, sana takdir edilenin onun eline geçeceğinden endişe ederek kıskanıyorsan, bu senin çok cahil olduğunu gösterir. Çünkü senin kısmetini başkası yiyemez. Muhakkak ki Allahü teâlâ sana zulmetmez. Allahü teâlâ senin için takdir ettiğini, sana nasip olarak verdiğini, senden alıp başkasına vermez.”

Abdülkadir Geylani hazretlerinin yazmış olduğu pek çok kıymetli eserlerinden bazıları:

- 1) **Günyet-üt-Talibin**
- 2) **Fütuh-ul-Gayb**
- 3) **Feth-ur- Rabbani**
- 4) **Füyuzat-ı Rabbaniyye**
- 5) **Hizb-ül-Besair**
- 6) **Cila-ül-Hatır**
- 7) **El-Mevahib-ur-Rahmaniyye**
- 8) **Yevakit-ül- Hikem**
- 9) **Melfuzat-ı Geylani**
- 10) **Divanu Gavsi'l A'zam**